

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Öğretme-Öğrenme Sürecine Entegrasyonunda Hemşire Eğitimcilerin Rolü*

Nurse Educators' Role in Integration of the Information and Communication Technologies (ICT) to Teaching-Learning Process

Burçin IŞIK**, Hülya KAYA***

İletişim/Correspondence: Burçin IŞIK Adres/Address: İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, Abide-i Hürriyet cad. 34381 Şişli/İstanbul, Tel: 0212 440 00 00/27150, E-mail: burcev@istanbul.edu.tr

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojileri, tüm alanlarda olduğu gibi sağlık bakımı alanında da etkili ve verimli hizmet sunma olanağı sağlamakta, hemşirelik eğitimi ve uygulama alanlarında önemi giderek artmaktadır. İlgili literatürde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yirmibirinci yüzyılın evrensel özelliklerinden biri ve hemşirelik eğitiminin temel ögesi olduğu, hemşirelerin bilgisayar okuryazarı olmaları gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, hemşirelik eğitimi programlarının mezunlarına bu özellikleri kazandıracak biçimde yapılandırılmasının gerekliliği ve bu konuda hemşire eğitimcilerin önemli rol ve sorumluluklarının da olduğu vurgulanmaktadır. Buna karşın, ülkemizde hemşirelik alanındaki çalışmaların daha çok bilgisayar ve bilgisayara dayalı teknolojilere odaklandığı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hemşirelik eğitimine entegrasyonunda hemşire eğitimcilerin rollerinin literatürde yeterince ele alınmadığı görülmektedir.

Makalede, bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonunun önemi ve hemşire eğitimcilerin rol ve sorumluluklarının tartışılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve iletişim teknolojileri, entegrasyon, hemşire eğitimci.

ABSTRACT

The information and communication technologies provide effective and productive serving in all areas of health care as is the case in the other fields. Also, it has gained importance more and more in nursing education and clinical settings. In the related literature it is emphasized that using information and communication technologies is the universal quality of twenty-first century and the fundamental component of nursing education. Also, it is stated that nurses should be computer literate. Moreover, the nursing education programs should be designed for graduated nurses to earn these qualities. However, it is seen that the researches in the field of nursing in our country, focus more computers and computer-based technologies, and the nursing educators' roles in integration of the information and communication technologies haven't take place in the literature.

In this article, it is aimed to discuss the importance of integration the information and communication technologies to teaching-learning process and nurse educators' role and responsibilities.

Key Words: Information and communication technologies, integration, nurse educator.

GİRİŞ

Bilgisayar, mikro elektronik ve telekomünikasyon üçlüsü olarak nitelendirilebileceğimiz bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişmeler, toplumdaki tüm alt sistemleri etkilediği gibi eğitim sistemini de etkilemek-

tedir. Endüstri, ekonomi, sağlık, iletişim gibi birçok toplumsal sistem eğitim kurumlarının teknolojiyi doğru ve etkin olarak kullanabilen bireyler yetiştirmesini beklemektedir. Eğitim sistemi de aynı işlevi eğitimcilerden beklemekte ve bu beklenti sadece BİT kullanımını

* 10th International Educational Technology Conference & Exhibition'da sözel bildiri olarak sunulmuştur (İstanbul, 26-28 Nisan 2010.), **Bilim Uzmanı, İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, *** Yard. Doç. Dr. İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu

Yazının gönderilme tarihi: 03.05.2010

Yazının basım için kabul tarihi: 02.03.2011

öğretmeyi değil aynı zamanda BİT'i öğretme-öğrenme sürecinde kullanmayı da kapsamaktadır. BİT'in öğretme-öğrenme sürecinde etkili olarak kullanılabilmesinde, eğitimcilerin BİT'e yönelik bilgi, beceri ve olumlu tutuma sahip olması önem taşımaktadır (Baki 2002; Cüre ve Özdenler 2008; Demirarslan ve Usluel Koçak 2005; Gülbahar 2007; Haşlaman, Mumcu Kuşkaya ve Usluel Koçak 2007; Jung 2005; Moule 2003; Tezci 2010; Wang ve Woo Lit 2007).

BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu, öğrenmeyi arttırmak için herhangi bir bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanılma süreci olarak tanımlanmakta; donanım ya da yazılımın öğretme-öğrenme sürecine basit bir şekilde yerleştirilmesinden daha kapsamlı olduğu vurgulanmaktadır. BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonundan söz edebilmek için eğitimcilerin, eğitim etkinliklerinde BİT'i düzenli olarak kullanmaları gerektiği belirtilmektedir (Jung 2005; Usluel Koçak, Mumcu Kuşkaya ve Demirarslan 2007; Wang ve Woo Lit, 2007). Haşlaman ve ark. (2007)'na göre BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu eğitimcilerin;

- Öğrencilerin bireysel gereksinimlerini dikkate alarak BİT ile desteklenmiş etkin ve verimli öğrenme yaşantıları planlamasını,
- BİT ile zenginleştirilmiş uygun öğrenme ortamları oluşturmasını,
- BİT kullanımını içeren öğretim planlarını uygulamaya geçirmesini içermektedir.

BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu; bilginin yapılandırılması süreçlerinde, üst düzey öğrenme becerilerinin gelişmesinde ve öğrenci başarısının artmasında önemli rol oynamaktadır. BİT, öğrenme için gerekli olan öğrenci-içerik, öğrenci-öğrenci, öğrenci-eğitimci ve öğrenci-arayüz gibi çok yönlü iletişimi sağlayarak, öğrenci çalışmalarını bireysel gereksinimler doğrultusunda öğrencinin kendi algılama ve anlama hızına göre sürdürmesini sağlamaktadır (Baki 2002; Tezci 2010). Öğretme-öğrenme sürecinde etkili BİT entegrasyonu, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Wang ve Woo Lit (2007), BİT'in öğretme öğrenme sürecine entegrasyonunu mikro, orta, makro

olmak üzere üç düzeyde ele almaktadır. BİT'in ders düzeyinde etkili olarak kullanımını mikro düzey, BİT'in konu alanında etkili olarak kullanımını orta düzey, BİT'in müfredat/eğitim programı ile bütünleştirilmesini makro düzey BİT entegrasyonu olarak adlandırmaktadır.

Moule (2003), BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonundaki başarımın; eğitim kurumunun şartlarına, kurumda sistem çapında değişim ve gelişmelerin sağlanması için entegrasyon sürecindeki her bir faktörün ortaya konulmasına ve birbirleriyle etkileşimlerinin incelenmesine bağlı olduğunu belirtmektedir. Literatürde, oldukça karmaşık ve çok boyutlu olan entegrasyon sürecinin sürekli değerlendirmelerle etkililiğinin artırılmasının bir zorunluluk olduğu vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda BİT'in öğretme-öğrenme sürecine etkili entegrasyonu için;

- Kurum yönetiminin desteklemesi,
- Kurumda BİT koordinatörünün olması,
- Eğitimcilerin BİT'e karşı tutum, değer ve inançlarının belirlenmesi,
- Eğitimcilerin bireysel gereksinimleri doğrultusunda hizmetiçi eğitim programlarının düzenlenmesi,
- Entegrasyonla ilgili etkinliklerin kurum yönetimi, BİT koordinatörü ve eğitimcilerin işbirliği ile gerçekleştirilmesi,
- Kurumda eğitimciler arası iletişim ağlarının geliştirilmesi,
- Kaynaklara erişimin sağlanması,
- Kurumun donanım ve yazılımının güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir (Akpınar 2005; Jung 2005; Tezci 2010; Usluel ve ark. 2007; Uyangör 2005; Wang ve Woo Lit 2007).

BİT'in eğitim programlarına entegrasyonu ile ilgili gelişmeler, öğrenci ve eğitimcilerin rollerinin yeniden tanımlanmasını gündeme getirmekte; tekno-öğrenci, tekno-öğreten veya e-öğretmen, e-öğrenci gibi kavramların öne çıkmasına yol açmaktadır. Eğitimciyi sadece konuyu aktaran değil, teknolojinin, var olduğu ortamda gelişmesi için teknolojiyi uygulayan, düzenleyen, yönlendiren konumlarına getirmektedir (Orhon 2010;

Tezci 2010). Gelişen ve değişen BİT, hemşirelik eğitiminin de ayrılmaz bir parçası haline gelmiş mesleki nitelikler, rol ve sorumluluklar açısından bazı değişimlere yol açmıştır. Bu durum BİT'in, hemşirelik eğitimine entegre edilmesinde hemşire eğitimcileri anahtar konuma getirmiştir (Axley 2008; Bayık 2001; Bonnel, Wambach ve Connors 2005; Kısa ve Kaya 2006; McNeil ve ark. 2003).

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği (International Society for Technology in Education-ISTE), eğitimcilerde bulunması gereken nitelikleri; teknoloji okur-yazarı olma, derslerinde teknolojiden yararlanabilme, öğrencilerini teknoloji kullanmaya yöneltebilme, öğrencilerine bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerilerini kazandırmada öğrenme çevresini teknoloji kullanabilecekleri şekilde düzenleyebilme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etik ve yasal kullanımı konusunda model olma, mesleki gelişimleri ve deneyim paylaşımı için meslektaşları ile internet üzerinden işbirliği yapabileceği olarak belirlemiştir (ISTE 2008).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2006 yılında yayınlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri"nde, BİT alanında öğretmenlerde bulunması gereken becerileri; BİT ile ilgili yasal ve ahlaki sorumlulukları bilme ve bunları öğrencilere kazandırabilme, teknoloji okur-yazarı olma, BİT'deki gelişmeleri izleyebilme, mesleki gelişimini desteklemek ve verimliliğini artırmak için BİT'den yararlanabilme, BİT'den (çevrimiçi dergi, uygulama yazılımları, e-posta, vb.) bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanabilme, BİT'i kullanarak farklı deneyimlere, özelliklere ve yeteneklere sahip öğrencilere uygun öğrenme ortamları hazırlayabilme, ders planında BİT'in nasıl kullanılacağına yer verebilme, materyal hazırlamada bilgisayar ve diğer teknolojik araçlardan yararlanabilme, teknolojik ortamlardaki (veritabanları, çevrimiçi kaynaklar vb.) öğretme-öğrenme ile ilgili kaynaklara ulaşabilme ve bunları doğruluk ve uygunlukları açısından değerlendirebilme, teknoloji kaynaklarının etkili kullanımına model olabilme ve bunları öğretebilme, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenci merkezli stratejileri destekleyen teknolojiler kullanabilme, teknoloji yoğun öğrenme or-

taamlarında davranış yönetimi için stratejiler geliştirebilme ve uygulayabilme, BİT'i kullanarak verileri analiz edebilme, BİT'i kullanarak sonuçlardan verileri, okul yönetimini ve diğer eğitimcileri haberdar edebilme olarak belirlemiştir (MEB 2006).

Tüm profesyonel mesleklerde olduğu gibi hemşirelikte de BİT'nin doğru ve etkin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik kuruluşları teknolojiyi, hemşirelik uygulamalarının temel yapı taşı olarak kabul etmekte ve teknolojiyi etkili olarak kullanabilme, bilgi, beceri ve tutuma sahip olmayı hemşirelikte aranan bir nitelik olarak vurgulamaktadır. İngiltere Merkez Konseyi (United Kingdom Central Council-UKCC), hemşirelik eğitiminde özellikle yönetim programına giren öğrencilerde, bilgisayar kullanma gibi bazı teknolojik becerileri aramakta ve teknolojiyi, hemşirenin sahip olması gereken anahtar bir beceri olarak tanımlamaktadır (Wishart ve Ward 2002). İngiltere Ulusal Sağlık Hizmeti Bilgi Otoritesi (UK National Health Service Information Authority), kendi bünyesinde çalışan tüm hemşireler için temel yeterlilik olarak, Avrupa Bilgisayar Kullanım Lisansı (The European Computer Driving Licence-ECDL) aranmasını önermektedir (NHS 2010). Bununla birlikte, Amerikan Hemşirelik Yüksekokulları Birliği (1998) (American Association of Colleges of Nursing-AACN), Amerikan Hemşireler Birliği (2001), (American Nurses Association-ANA) ve Pew Sağlık Komisyonu (Pew Health Commission), teknoloji kullanımının 21. yüzyılın en önemli yeterliliği olduğuna ve hemşirelik eğitiminde teknolojinin önemine dikkat çekerek, bu konuda bir kitapçık yayınlamışlardır (AACN 2010; Bonnel ve ark. 2005; McNeil ve ark. 2003). ANA (2001) hemşirelerin, bilgisayar okur-yazarı olmalarının ve detaylı bilişim yeterliliklerine sahip olmalarının gerekliliğini vurgulamıştır (McNeil ve ark. 2003). Aynı zamanda, Hemşirelik Hizmetleri Ulusal Birliği (2003) (The National League for Nursing's Task Group), hemşire eğitimcilerin BİT yeterliliklerine ilişkin maddeler geliştirmiş, Tıp Enstitüsü (2001) (Institute of Medicine -IOM), sağlık bakımının daha nitelikli hale getirilmesinde güvenli hasta bakımının sağlanmasına özgü teknolojilerin kullanımı konusunda eğitimin önemini vurgulayarak, bunun sağlanmasına ilişkin öneriler getirmiştir (Bonnel ve ark.

2005). Hemşirelik Ulusal Birliği (1988) (National League for Nursing-NLN), BİT'in, hemşirelik eğitiminin temel bir ögesi olması gerektiğini ifade etmiş ve hemşirelik okullarının eğitim programlarının BİT açısından akredite olmasını önermiştir (Saba 2001). Ayrıca, Amerikan Hemşireler Birliği (ANA)'nin alt kuruluşu olan Amerikan Hemşireleri Kredilendirme Merkezi (American Nurses Credentialing Center-ANCC), hemşirelik hizmetlerinin ve hemşirelik eğitiminin niteliğini arttırmada anahtar konumda gördükleri BİT kullanımına yönelik "bilgi hemşireliği" sertifika programları düzenlemektedir (ANCC 2010).

ISTE'nin eğitimci standartları, MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve ilgili hemşirelik kuruluşlarının belirttiği yeterlilikler incelendiğinde; eğitimcilerin/hemşire eğitimcilerin teknolojiyi kullanabilmesi, öğrencilerine teknolojiyi kullanabilecek öğrenme yaşantıları düzenleyebilmesi ve teknoloji kullanımında rol modeli olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu yaklaşımla ele alındığında, hemşirelik eğitim programlarının; ileri teknolojiyi doğru ve etkin kullanabilecek, teknolojinin, hemşireliğin değerlerine ve eğitimine etkilerini sürekli değerlendirip gerekli düzenlemeleri yapabilecek donanımda meslek üyeleri mezun edecek biçimde yapılandırılması büyük önem taşımaktadır. Kuşkusuz, bu niteliklere sahip hemşirelerin yetiştirilmesinde hemşirelik eğitimi kurumlarına ve bu kurumda görev alan hemşire eğitimcilere önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir (Aştı ve Kaya 2002; Kaya 2003; Kısa ve Kaya 2006). Ulusal ve uluslararası eğitim ve hemşirelik kuruluşlarının da vurguladığı gibi eğitimcilerin bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için, teknoloji konusunda gerekli bilgi, beceri ve tutuma sahip olma, teknolojiyi öğretme-öğrenme sürecine entegre edebilme ve etkin biçimde kullanma ve kullanımının yaygınlık kazanmasında lider olma gibi niteliklere sahip olması gerekmektedir (AACN 2010; Altun 2002; ANCC 2010; Bonnel ve ark. 2005; ISTE 2008; Meral, Zereyak ve Genç 1999; MEB 2006; McNeil ve ark. 2003; NHS 2010; Odabaşı 1999; Saba 2001; Wishart ve Ward 2002). Jung (2005), eğitimde BİT'in etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve BİT'in eğitim programlarına entegre edilmesi için, eği-

timcilerin teknolojinin gücü, yarattığı fırsat ve olanaklar hakkında vizyon geliştirmesinin bir zorunluluk olduğunu vurgulamaktadır .

Literatürde, BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonunda, eğitimcilerin temel olarak, eğitsel, teknik ve öğretimsel olmak üzere üç tür rolü olduğu belirtilmektedir (Akpınar 2005; Erden 1994; ISTE 2008; MEB 2006; Uyangör 2005).

* *Eğitsel rolü* eğitimcilerin, kendi alanında BİT'in en verimli nasıl kullanılacağı konusunda bilgi sahibi olması, bu alandaki çağdaş gelişmeleri ulusal ve uluslararası kuruluşların yayımları doğrultusunda izlemesi, yönetsel girişimlerde bulunması ve çeşitli projelere katılması, öğrencileri teknolojik araç-gereçleri kullanmaya yönlendirmesi, alanı ile ilgili öğretici yazılımların geliştirilmesinde yazılımcılarla iletişim kurması, hazır öğretici yazılımları bireysel ve grup etkinliklerinde kullanmasını içermektedir.

* *Teknik rolü* eğitimcilerin, teknolojik araç-gereçlerin çalışma sistemini kavraması ve teknoloji okuryazarı olması, donanım kurabilmesi ve programları yedekleyebilmesi, eğitsel yazılımlar üzerinde yeterli deneyime sahip olması ve bir programlama dilini bilmesi, alanı ile ilgili öğretici yazılımları geliştirebilmesi, var olanları seçebilme ve değerlendirebilmesini kapsamaktadır.

* *Öğretimsel rolü* eğitimcilerin, ders yazılımlarını belirlemesi, yazılımların hedefleri ile öğretim hedeflerinin tutarlılığını değerlendirmesi, yazılımın içeriği ile dersin içeriğinin tutarlılığını belirlemesi, yazılımların öğrencinin hazırbulunmuşluk düzeyine uygunluğunu sağlaması, yazılımın eğitim programındaki yerini belirlemesi, öğrencilerin teknolojik araç-gereçleri nasıl kullanacağına karar vermesi, öğrencilerin hedeflenen davranışlara ulaşma derecelerini saptaması ve öğretim faaliyetlerinin etkililiğini belirlemesini içermektedir. Sözü edilen tüm bu özellikler hemşire eğitimciler için de dikkate alınması gereken özelliklerdir.

Usluel Koçak ve ark. (2007) öğretmenlerle yaptıkları çalışmada, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almış öğretmenlerin BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonunu, bu konuda eğitim almamış öğretmenlere

göre daha iyi gerçekleştirdiklerini, öğretmenlerin, sınıf içerisinde bilgisayar ve internet teknolojilerinin olmasını ve BİT'in öğretimde nasıl kullanılacağına bilinmemesini entegrasyon sürecindeki en önemli engeller arasında sıraladıklarını belirlemiştir. Cüre ve Özden (2008) yaptıkları çalışmada; öğretmenlerin BİT uygulama başarıları ile BİT'e yönelik tutumları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin, BİT'in, öğrenmeyi kolaylaştırdığına, öğrenci ve öğretmen başarısını arttırdığına, öğrencilerin ilgisini çektiğine ve öğretimin daha etkili olması için BİT uygulamalarının gerekli olduğuna inandıklarını saptamışlardır. Ancak öğretmenlerin, kalabalık sınıflarda BİT'ten yararlanmanın zor olduğunu, BİT'i kullanmanın sorumluluklarını arttırdığını düşündüklerini belirlemiştir. Çağiltay ve ark. (2001) gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmenlerin, bilgisayarların ders programı ile bütünleştirilmesinin eğitimin kalitesini arttıracak ve bu konudaki öncelikli gereksinimin, öğretmenlere verilecek bilgisayar eğitimi olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca entegrasyon sürecindeki engelleri; yeterli bilgisayar olmaması, öğretim programının buna uygun olmaması ve öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitilmemiş olması şeklinde sıralamışlardır. Gülbahar (2007) yaptığı bir çalışmada, öğretmenlerin, BİT'in kullanımı konusunda kendilerini yeterli gördüklerini fakat BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu konusunda onlara rehberlik edecek bir kişinin olmadığına dikkat çekmiştir. Demiraslan ve Usluel Koçak (2005) gerçekleştirdikleri bir çalışmada, öğretmenlerin çoğunluğunun bilgisayar kullanabilmesine karşın BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir etkinlikte bulunmadıklarını belirlemiştir. Ayrıca, BİT'in okullarda uygulanması konusunda yapılan çalışmaların, BİT'in öğretme-öğrenme sürecine etkili entegrasyonu için eğitimcilerin gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarının ön koşul olduğu görüşünde birleştiklerini belirtmişlerdir. Zepp (2005), öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik rollerinin algılanışı konulu çalışmasında, öncelikle eğitimcilerin, eğitimin temel amaç ve hedeflerinin ve hangi hedeflere teknolojiyi kullanarak en iyi şekilde ulaşılacağına, teknolojinin eğitimdeki çeşitli

rollerinin ve öğretmen-teknoloji sinerjisinin nasıl oluşturulabileceğinin farkında olmaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kısa ve Kaya (2006) yaptıkları çalışmada, hemşire öğretim elemanlarının; teknolojiyi eğitime entegre etmede olumlu tutuma sahip olduklarını ancak teknolojinin kişilerarası ilişkileri azaltacağı konusunda endişe yaşadıklarını saptamıştır. Moule (2003)'un çalışmasında, hemşirelik öğrencileri, BİT'in hasta kayıtlarını girmek dışında hemşirelik uygulamalarında ne işe yaradığını ve ne için kullanıldığını anlamadıklarını ve öğrenimleri süresince hemşirelik uygulamalarında BİT'i etkin kullanmak konusunda eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. İlgili çalışmalar, BİT'in eğitim programlarında/hemşirelik eğitim programlarında yer almasının ve eğitimcilerin/hemşire eğitimcilerin BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonu konusunda gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarının gerekli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Axley 2008; Cüre ve Özden 2008; Çağiltay ve ark. 2008; Demiraslan ve Usluel 2005; Gülbahar 2007; Kısa ve Kaya 2006; Moule 2003; Usluel ve ark. 2007; Zepp 2005). Bu bağlamda eğitimcilerin/hemşire eğitimcilerin, eğitim sisteminde birincil değişim temsilcileri olarak görüldüğü, bu nedenle BİT'in sınıf ortamında kullanımı konusunda ilgilenenlerin öncelikli olarak eğitimcileri ele aldığı dikkati çekmektedir. Yapılan çalışmalarda; BİT'in öğretme-öğrenme sürecine entegrasyonunun, eğitimcilerin, BİT kullanımı konusunda bilgi sahibi olmalarına, BİT'in potansiyelinin farkına varmalarına, öğrenci gereksinimlerine uygun araç ve yöntemleri seçmelerine, öğretimi etkin ve verimli bir biçimde tasarlamalarına ve yeni öğretim stratejileri geliştirmelerine, teknoloji destekli öğrenme ortamlarındaki sorunlarla başa çıkmada sınıf yönetimi kurallarını bilip uygulamalarına bağlı olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgiler ışığında, BİT'nin entegrasyon sürecinde, eğitimcilerin BİT ile ilgili inançlarına, bilgilerine ve mevcut BİT kullanım seviyelerine ilişkin bilgi sahibi olmanın ön koşul olduğu söylenebilir (Cüre ve Özden 2008; Çağiltay ve ark. 2008; Demiraslan ve Usluel Koçak 2005; Gülbahar 2007; Kısa ve Kaya 2006; Moule 2003; Tezci 2010; Usluel Koçak ve ark. 2007; Zepp 2005).

Hemşirelik öğrencilerini geleceğe hazırlamak, yaşam-boyu profesyonel gelişimi desteklemek ve nitelikli hemşirelik bakımı sunulmasını sağlamak için hemşire eğitimcilerin; hemşirelik eğitimi ve uygulamalarında BİT'e ilişkin bilgi, beceri ve olumlu tutuma sahip olmaları ve bunu yaşama geçirmeleri önem taşımaktadır (ANCC 2010; Axley 2008; Bayık 2001; Kaya 2003; Kısa ve Kaya 2006; McNeil ve ark. 2003).

Bu doğrultuda;

- BİT ve BİT kullanımı ile ilgili konulara hemşirelik eğitimi programlarında yer verilmeli,
- Eğitim kurumları ve eğitimciler, BİT kullanımı konusunda gerekli niteliklere sahip olmalı,
- Kurum içinde sürekli eğitim etkinlikleri kapsamında BİT ile ilgili eğitim programları düzenlenmeli ve hemşire eğitimcilerin bu programlara katılımları teşvik edilmeli,
- Yüksekokul, fakülte ya da kampüste eğitim teknolojisi merkezleri kurulmalı ve hemşire eğitimcilere teknisyen desteği ile gereksinim duyduğu teknolojik araç-gereçler sağlanmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, içinde yaşadığımız çağda değişim ve gelişmelerin gerisinde kalmamak için hemşire eğitimcilerin BİT'in, hemşireliğe sağlayacağı katkıları, olanakları, fırsatları temel değerler, etik ilkeler ve mesleki idealler doğrultusunda olumsuz özelliklerini de dikkate alarak eğitim programlarını titizlikle gözden geçirmeleri ve gerekli düzenlemeleri yapmaları gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, Y. (2005). Bilgisayar Destekli Eğitimde Uygulamalar. 2. baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Altun, A. S. (2002). Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi. *Çağdaş Eğitim*, 286, 9-14.
- American Association of Colleges of Nursing-AACN (2010). Life-long learning in medicine and nursing: Final conference report. (01.08.2010).
- American Nurses Credentialing Center-ANCC (2010). Informatics nursing. (01.09.2010)
- Aştı, T., Kaya, N. (2002). Hemşirelik bakım teknolojisi dersinin değerlendirilmesi. *Hemşirelik Dergisi*, XII, 2-10.

Axley, L. (2008). The integration of technology into nursing curricula: Supporting faculty via the technology fellowship program. *The Online Journal of Issues in Nursing*, 13(3), 12.

Baki, A. (2002). Bilişim ve İletişim Teknolojileri ile Entegre Olmuş Üniversitelerde Değişen Öğrenme ve Öğretme Pratikleri. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, 23-25 Mayıs, Eskişehir.

Bayık, A. (2001). Yirmibirinci yüzyıl hemşireliği, hemşirelik eğitimi ve hemşirelik eğitimcilerinin rolleri için nasıl bir değişim?. I. Uluslararası V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kongre Kitabı, *Özlem Grafik matbaacılık, İstanbul*, 13-19.

Bonnel, W., Wambach, K., Connors, H. (2005). A Nurse educator teaching with technologies course: More than teaching on the web. *Journal of Professional Nursing*, 21, 59-65.

Cüre, F., Özden, N. (2008). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulama başarıları ve BİT'e yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 41-53.

Çağltay, K., Çakıroğlu, J., Çağltay, N., Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde bilgisayar kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19-28.

Demirarslan, Y., Usluel Koçak, Y. (2005). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme öğretme sürecine entegrasyonunda öğretmenlerin durumu. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4 (3), 109-113, (01.01.2010).

Erden, M. (1994). Bilgisayar destekli eğitimde öğretmenin rolü. *Yaşadıkça Eğitim*, 33, 4-7.

Gülbahar, Y. (2007). Technology planning: a roadmap to successful technology integration in schools. *Computers&Education*, 49, 943-956.

Haşlamam, T., Mumcu-Kuşkaya, F., Usluel-Koçak, Y. (2007). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreciyle bütünleştirilmesine yönelik bir ders planı örneği. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 32 (146), 54-63.

International Society for Technology in Education-ISTE (2008). The ISTE NETS and performance indicators for teachers, <http://www.iste.org/standards/nets-for-teachers.aspx> (01.02.2008).

Jung, I. (2005). ICT-Pedagogy integration in teacher training: Application cases worldwide. *Educational Technology&Society*, 8(2), 94-101.

Kaya, H. (2003). Hemşirelik eğitiminde değişimler ve gelecek. *Hemşirelik Dergisi*, 13(50), 73-79.

Kısa, B., Kaya, H. (2006). Hemşire öğretim elemanlarının teknolojiye ilişkin tutumları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(2), 77-83, <http://www.tojet.net/articles/5211.pdf> (20.12.2006).

McNeil, J. B. ve ark. (2003). Nursing information technology knowledge, skills, and preparation of student nurses, nursing faculty, and clinicians: A U.S. Survey. *Journal of Nursing Education*, 42, 341-349.

Meral, M., Zereyak, E., Genç, E. (1999). Öğretim elemanlarının öğretim süreçlerinde teknoloji kullanımına ilişkin yaklaşımları. VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 01-03 Eylül, Trabzon.

Moule, P. (2003). ICT: A social justice approach to exploring user issues?.Nurse Education Today, 23, 530-536.

Odabaşı, F. (1999). Öğretim üyelerinin eğitim teknolojisinden yararlanmaları: değişime direnç mi, meydan okuma mı?. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 10-12 Eylül, Eskişehir.

Orhon, N. (2002). İletişim teknolojileri ve teknolojiye dayalı eğitim ortamlarında kimlikler, görevler ve roller. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 23-25 Mayıs, Eskişehir.

Saba, V. K. (2001). Nursing informatics; yesterday, today and tomorrow. International Nursing Review, 48, 10-16.

Tezci, E. (2010). Attitudes and knowledge level of teachers in ICT use: The case of Turkish teachers. International Journal of Human Sciences, 7(2), 19-44, (08.09.2010).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, TEDP Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmen Eğitimi Bileşeni” Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 69(2590), 1491-1540, (15.04.2010).

United Kingdom National Health Service Information Authority-NHS (2010). European computer driving licence-ECDL, <http://> (20.08.2010).

Usluel Koçak, Y., Mumcu Kuşkaya, F., Demirarslan, Y. (2007). Öğrenme-öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri: öğretmenlerin entegrasyon süreci ve engelleriyle ilgili görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 164-178.

Uyangör, N. (2005). Bilgisayar destekli öğretimde öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi. V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı, 21-23 Eylül, Sakarya.

Wang, Q., Woo Lit, H. (2007). Systematic planning for ICT integration in topic learning. Educational Technology & Society, 10(1), 148-156.

Wishart, J., Ward, R. (2002). Individual differences in nurse and teacher training students'attitudes toward and use of information technology. Nurse Education Today, 22, 231-240.

Zepp, R. A. (2005). Teachers'perceptions on the roles on educational technology. Educational Technology&Society, 8(2), 102-106.